

Asia: VN/14933/2024

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä kausityöntekijöinä työskentelyä varten annetun lain 1 ja 24 § :n muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Työ- ja elinkeinoministeriö on pyytänyt lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi, jolla muutettaisiin kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä kausityöntekijöinä työskentelyä varten annettua lakia (ns. kausityölaki). Esityksen tarkoituksena on siirtää kolmansista maista Suomeen tulevan luonnonmarjojen poimijat työsuhteisiksi siten, että heidän maahantulonsa tapahtuisi kausityölain mukaisella luvalla. Tämän vuoksi kausityölain lisäksi tehtäisiin muutoksia valtioneuvoston asetukseen maatalouden ja matkailun alaan kuuluvista kausiluonteista toimintaa sisältävistä toimialoista (ns. kausityöasetus).

Esityksen taustalla vaikuttavat luonnonmarja-alan tapahtumat ja esiin nousseet väärinkäytökset. Aikaisemmin kolmansista maista, erityisesti Thaimaasta, saapuneet marjanpoimijat ovat tulleet maahan turistiviisumeilla. Tästä käytännöstä on kuitenkin luovuttu jo satokaudelle 2024. Luopumisen taustalla on paitsi luonnonmarja-alalla havaitut väärinkäytökset, myös Thaimaan viranomaisten toiminta.

Suomen Yrittäjät pitää tärkeänä, että luonnonmarjojen keräämistä koskeva sääntely luo selkeät ja ennustettavat puitteet sille, miten ja millä menettelyllä ulkomaisia henkilöitä voidaan saada keräämään luonnonmarjoja, ja että sääntelyn avulla voidaan ehkäistä väärinkäytöksiä.

Esityksen mukaan luonnonmarjoja voisi kerätä jatkossa myös marjalain mukaisesti ilman työsuhdetta. Työsuhteen olemassaolon arviointi tehtäisiin työsopimuslain 1 §:n nojalla, kuten muissakin työntekemistilanteissa. Käytännössä kausityölain mukaista lupaa ei kuitenkaan voisi saada ilman työsuhteen olemassaoloa, joten ulkomaalaisten marjanpoimijoiden maahantulon ohjaaminen

kausityölain mukaiseen menettelyyn johtaisi siihen, että luonnonmarjojen poimijat olisivat työsuhteisia.

Esityksen valmistelussa vaihtoehtoina on pohdittu marjalain kehittämistä tai ulkomaalaisten marjanpoimijoiden toiminnan harjoittamista yritysmuodossa. Suomen Yrittäjät yhtyy esitysluonnoksessa esitettyyn arvioon siitä, ettei yritysmuodossa toimiminen ole kolmansien maiden kansalaisille kausittaisessa marjapöiminnässä realistinen vaihtoehto. Suomen Yrittäjät katsoo myös, että luonnonmarjojen kerääjien maahantulo on tarkoituksenmukaisempaa ja hallinnollisesti kevyempää järjestää kausityölain mukaan kuin ulkomaalaislain mukaisella työntekijän oleskeluluvalla.

Esityksen vaikutuksia on arvioitu esitysluonnoksessa eri näkökulmista. Yritysten osalta vaikutusten arvioinnissa on kuitenkin tiettyjä puutteita. Marja-alan yritysten osalta keskeisimpiä vaikutuksia ovat kustannusten ja hallinnollisen taakan voimakas kasvu. Erityisesti on huomattava, että työsuhteisiin sovellettavaksi tuleva maaseutualojen työehtosopimus asettaisi marja-alan yritysten kustannustason nykyistä merkittävästi korkeammalle tasolle.

Ongelmaksi marja-alan yritysten osalta muodostuu erityisesti se, ettei poimijoiden työtä voida käytännössä johtaa ja valvoa, sillä poiminta tapahtuu metsissä ja laajalla maantieteellisellä alueella. Maaseutualojen työehtosopimuksen mukaan suorituspalkkaus on tuntipalkkauksen vaihtoehto, mutta se edellyttää, että työt on hinnoiteltava siten, että työntekijän ansio nousee normaalilla urakatyövauhdilla vähintään 20 prosenttia hinnoittelun perusteena ollutta vaativuusryhmän palkkaa korkeammaksi.

Epäselvyyksiä liittyy myös siihen, kuuluuko metsissä tapahtuva poiminta työaikalain soveltamisalaan. Tähän esitysluonnoksessa ei oteta kantaa, vaan asia jäisi myöhemmän soveltamiskäytännön varaan. Työaikalain soveltumista ei voida linjata hallituksen esityksellä ilman muutosta työaikalakiin, eikä kausityöasetuksella. Tästä huolimatta esityksen vaikutuksia arvioitaessa olisi syytä huomioida tarkemmin se, miten työaikalain soveltuminen tai soveltumatta jääminen vaikuttaisi marja-alan yritysten toimintaan ja kannattavuuteen, ja toisaalta luonnonmarjoja keräävän työntekijän asemaan.

Jos luonnonmarjojen poiminnan katsotaan kuuluvan työaikalain soveltamisalaan, luonnonmarjojen poimintakauden lyhyiden vuoksi ulkomaalaisen luonnonmarjojen kerääjän ei välttämättä ole mahdollista päästä aikaisempaa vastaaviin ansioihin säännöllisen työajan puitteissa. Marja-alan yritysten kannalta puolestaan marjojen kerääminen ylityönä ei todennäköisesti ole kannattavaa.

Yrityksiin kohdistuvista vaikutuksista on lisäksi todettava, että esityksellä on vaikutuksia varsinaisten marjayritysten lisäksi myös koko marja-alan ja elintarviketeollisuuden arvoketjuun. Luonnonmarjojen poiminnan kustannusten kasvu johtaa väistämättä marjojen saatavuuden

vähentymiseen ja myös elintarviketeollisuuden kustannusten kasvuun. Tätä tulisi arvioida esityksessä tarkemmin.

Lisäksi on huomattava, että luonnontuotteiden kerääjien saattaminen kausityölain kautta työsuhteisiksi ei sinänsä estä väärinkäytöksiä. Työsuhteesta huolimatta väärinkäytösten mahdollisuus säilyy, ellei valvontaan kohdisteta kattavia resursseja. Valvonnan kohdentaminen on kuitenkin ymmärrettävästi haasteellista marjanpoiminnan liikkuvan luonteen vuoksi.

Mäkelä Albert
Suomen Yrittäjät ry